

Kap Verde Nytt

medlemstidning för
Vänskapsföreningen
Amigos de Cabo Verde
Nummer 1/ 2014 Årgång 24

Nya möbler på Brava. Projektfondens första projekt är klart.

6 september blir det fest och årsmöte i Pumpan. Mer i nästa nummer.

Stjärnhimlens förskola har tillsammans med föreningen besökt Black Panthers, följt deras verksamhet, genomfört seminarier och haft oförglömliga möten. I samband med resan fick projektfondens andra projekt sitt bidrag i en ceremoni på São Nicolau.

Fotvandring på Fogo, ett långt reportage från ett lite annorlunda resmål.

Silvertärnan, ännu en flygare som mellanlandar på Kap Verde.

Litteraturtips, musikreportage, recept och annat intressant med anknytning till Kap Verde.

Resa till Kap Verde och Mini Black

Sylvia Hermansson och jag reste tillsammans med rektorn och tre pedagoger från Stjärnhimlens förskola till huvudstaden Praia i november 2013. Där tillbringade vi drygt en vecka med personal och barn på förskolan Mini Black. Detta som ett led i Stjärnhimlens förskolas införande av en likabehandlingsplan med fokus på respekt för varandras likheter och olikheter.

Utbytet mellan barnen på Stjärnhimlen och Mini Black startade i liten skala för två år sedan. Barnen började skicka brev till varandra, där de berättade och ställde frågor. Sedan har samarbetet utvecklats och nu var det dags att genomföra den sedan länge planerade resan, där vi besökte Mini Black och deltog i undervisningen under en dryg vecka. Det blev oförglömliga, ömsesidiga utbyten med berörande möten och lärorika workshops.

– Vi fick också möjlighet att besöka barnens familjer, det var starkt, säger Sofia Lindfors från Stjärnhimlen. När vi var där kände vi att det vi gör här i Sverige betyder något.

På ditresan var väskorna tunga och fyllda med bland annat pennor, saxar, konstruktionsmaterial och fyra lag-

uppsättningar med fotbollskläder som fotbollsklubbar i Karlstad skänkt.

Sylvia och jag var med och tolkade, men många gånger fick de använda teckenspråk. Och det funkar fint!

– Barnen frågade mycket och vi visade bilder och filmer från Sverige, säger Sofia Lindfors.

Man bjöd också på svensk mat.

– Vi gjorde risgrynsgröt och köttbullar och potatismos med lingonsylt till allihop. Det gick verkligen hem, intygar Sylvia Hermansson.

Men pedagogerna hann också lära ut Små grodorna och Prästens lilla kråka.

De har många berättelser och bilder med sig hem till barnen på Stjärnhimlen.

– Barn har ofta konkreta frågor, så vi försökte fota och ta reda på sånt, som de kan intressera dem och koppla det till vår verksamhet, säger Annsöfi Hultbäck och visar som exempel en bild på en sopbil.

Resan gav mersmak och alla är överens om att fortsätta utbytet.

– Vi fick ett fördjupat engagemang. Det är de små mötena som betyder något. De ger i sin tur ringar på vattnet, säger Annsöfi Hultbäck.

Om allt går som de hoppas kommer Stjärnhimlens förskola snart få besök från Kap Verde.

Under resan förlängdes samarbetsavtalet mellan Amigos de Cabo Verde och Black Panthers med två år under högtidliga former. Ceremonin filmades för TV och uppmärksammades även i andra media. Stödet från Amigos är till följd av den internationella ekonomiska krisen nu det enda föreningen tar emot från utlandet. Dessutom har det inhemska statliga bidraget halverats, så vårt stöd är viktigare än någonsin.

En artikel om resan som bygger på intervjuer av de fyra pedagogerna och Sylvia Hermansson publicerades i Värmlands största dagstidning NWT, 16/12 2013. Artikeln - "Har man nappar och gosdjur på Kap Verde?" finns att läsa på Amigos hemsida.

Efter pedagogernas återresa till Sverige reste Sylvia och jag, tillsammans med Pelle Rathman som nu anslutit, vidare till São Nicolau. Där genomförde vi i sällskap med representanter från kommunstyrelsen en händelserik ceremoni i Pre-guiçaskolan då vi överlämnade "checken" från projektfonden till fiskerikooperativet Baia de São Jorge. Vi hade också med oss pedagogiskt material till skolbarnen.

Typiskt nog gick strömmen strax innan ceremonin skulle påbörjas, men det hela kunde genomföras ändå, tack vare medtagna solcellslampor från IKEA, en utmärkt present att ha med sig till KV.

Innan hemresan till Sverige hann vi även besöka Mindelo. Där hade vi en träff med kommunens representanter för samhällsplanering och byggsektorn, ledamöter från kommunstyrelsen och socialkontoret. Vi besökte även Ilha de Madeira och Campinho, två stadsdelar som Pelle och Sylvia arbetade med i PACIM-projektet i slutet av 80-talet.

Det blev många kära återseenden. Vi överlämnade gåvor, som vi köpt på plats, till äldreboendet och förskolorna i de båda stadsdelarna. En donation med insamlade medel från Sylvias arbetsplats överlämnades också till socialkontoret – ett tacksammt bidrag till julfirandet för de äldre.

Vi hann också med att ge en intervju om PACIM och berätta om Amigos de Cabo Verdes arbete i Sverige. Den intervjun publicerades i A Semana online den 30/12 2013.

Leontina Barreto

Fint och nytt i Lém

Grönmålade och blänkande står nu 25 nya bänkar och stolar till de 50 barnen på förskolan Nho Taninho i Lém på Brava. Med detta har det första projektet, finansierat av nya projektfond blivit verklighet.

Jämfört med tidigare bilder på de gamla bänkarna, kan man förstå att det blivit ett lyft. Projektfonden har ingen möjlighet att föra över stora summor till Kap Verde, men ibland behövs inte så mycket för att göra skillnad.

Vår samarbetspartner har varit kommunen på Brava och speciellt Fernanda Burgo, ansvarig för skola och kultur. Amigos fick ett tackbrev därifrån och kunde i vår tur svara och tacka för ett bra arbete, med särskild hälsning till den händige snickaren på Brava, som fick uppdraget.

Dessutom finns det en grupp yngre personer på ön, som brukar göra frivilligarbeten av olika slag, med namnet "Coração de Ouro" (Hjärta av guld). De hade en arbetshelg på förskolan nyligen och målade den både ut- och invändigt.

En riktig långdistansflygare

Silvertärnorna ger sig ut på en 70 000 km lång flygfärd varje år. De börjar på Grönland och tar sig till Weddelhavet vid Antarktis tur och retur. Forskarna har inte vetat vilken väg fåglarna flugit. När de försåg dem med satellitsändare fick de fram flygvägen.

De flög inte söderut direkt utan stannade i norra Atlanten och vilade upp sig en månad. Sedan flög de mot Afrikas nordvästkust. Vid Kap Verde delade de upp sig i två sträck. Det ena gick efter den afrikanska kusten och i det andra flög de tvärs över Atlanten och följde Sydamerikas kust.

En silvertärna kan leva upp till 34 år och adderar man alla kilometer som den kan tillryggslägga under sin livstid blir det tre returrester till månen.

"Silvertärnans fantastiska resa" - en film gjord av den danska naturfilmmaren Jan Tandrup Petersen visades i TV i oktober 2012. Han berättar att silvertärnor iakttagits på Kap Verde och han försökte få syn på dem där under höstflytten, men lyckades inte.

Gunilla Borgenvall

Generöst bidrag till Black Panthers

När Odin Barbosa Ferreira gick bort i cancer i oktober uppmanades de sörjande att ge ett bidrag till Black Panthers. Över 50 givare följde uppmaningen och totalt skänktes över 18 000:- kronor.

Odin Barbosa växte upp i Santa Catarina på ön Santiago. Han tog studenten i Mindelo och studerade juridik i Lissabon innan han kom till Sverige 1962 för att slippa slåss i Portugals kolonialkrig. Han bosatte sig i Umeå och blev så småningom mentalskötare. Han hade stor släkt, många arbetskamrater och vänner, bland annat i fotbollskretsar där han var den som hade kontakt med Marta när hon värvades till Umeå IK.

Ett stort tack till Odins efterlevande och alla givare för deras generösa gåva. Den har nu i sin helhet förmedlats till Black Panthers, där den fått stor betydelse för deras verksamhet.

Kap Verdestöd som gåva

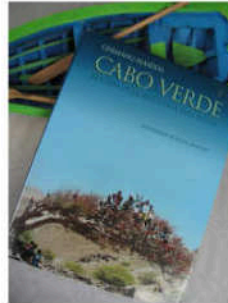
Med Amigos de Cabo Verdes Gåvobevis, som du hittar på vår hemsida www.caboverde.se, kan du ge en gåva som födelsedagspresent eller vid annan högtid. Sätt in ett valfritt belopp på föreningens plusgiro 921238-2. Märk med antingen *Black Panthers* eller *Projektfonden*.

Sedan kan gåvobeviset skrivas ut och där kan man kryssa i till vilket projekt som pengarna gått till samt summans storlek.

Du kan välja mellan två alternativa teman på ditt gåvobevis: *Bordets läckerheter* eller *Vacker natur*.

En resa i Kap Verdes historia (eller rövarhistorier)

Den som vill göra en nöjsam resa till öarna och deras historia, ska försöka skaffa boken av Germano Almeida: **"Cabo Verde. Viagem pela História das Ilhas"**.

Den är lättläst och innehåller dessutom många fina bilder av fotografen José A Salvador. Boken kom ut på "Ilheu Editora" 2003 men brukar finnas i bokhandlar i Praia.

Så vetenskaplig historia är det kanske inte. Istället "historier", precis som hos

vår svenske Alf Henriksson, skrönor med en kärna av sanning, goda berättelser med ett myller av människor.

Man får träffa saltbaroner på Sal och Boa Vista, pirater, revolterande soldater i Praia, höra om när Fogo satte sig upp mot spanske kungen Filip II (som lagt under sig Portugal) på 1500-talet, om prästen på Brava, som besvor djävulen i vulkanen, om biskopen som blev kvar i Ribeira Grande på Santo Antão, för att han inte vågade åka de farliga bergsvägarna tillbaka tvärs över ön. Och mycket annat.

Håll till godo! Ragnar Ottosson

Francisco Rodrigues,

Kap Verdes honorarkonsul i Göteborg sedan många år, avled söndagen den 1 december efter en tids sjukdom. Han föddes på ön Santo Antão, men kom att leva i Göteborg över 40 år. Francisco Rodrigues blev 70 år.

Sr. Chico, som han ofta kallades, var en person som alltid fanns där och som alltid ställde upp för ALLA Kapverdier i både glädje och sorg. Han lämnar ett oerhört stort tomrum bland oss alla i den Kapverdiska gemenskapen i Sverige.

Med rötter och hjärta på Kap Verde

Sångerskan och låtskriverskan Mayra Andrade framträdde på Konserthuset i Göteborg och på Nalen i Stockholm i oktober-november 2013. Hon skapar sitt jazziga sound med toner från Kap Verde som bas. Inspiration hämtar hon från pop och musik från andra afrikanska länder.

Med föräldrar från Kap Verde föddes hon på Kuba 1985. Hon bodde i Angola, Senegal och Tyskland under uppväxten. När hon var 14 år återvände familjen till Kap Verde.

Mayra Andrade slog igenom som tonåring när hon vann den internationella sångtävlingen Francophone Games i Kanada. Hon etablerade sig på Paris musikscen som tjugooåring och har nått stora framgångar i portugisisktalande länder med konserter, tv- och festival- framträdanden.

Hennes första utgivna musik kom 2006 med *Navega*. Det fjärde albumet med titeln *Lovely Difficult* har nyligen släppts. På den nya skivan sjunger hon både på Kap Verdes kreol, engelska och portugisiska och har samarbetat med artister från många olika länder.

Hon har även samarbetat med storerheter som Charles Aznavour, den brasilianska stjärnan Caetano Veloso och Cesaria Evora.

I januari 2014 sände Sveriges Radio P2 en intervju med henne i musikprogrammet "Klingan", som är tillgänglig på webben.

Gunilla Borgenvall

Fotvandring på Fogo

De flesta turister besöker bara Sao Filipe och Fogos stora attraktion, calderaområdet med vulkanen Pico do Fogo som strävar uppåt mot nästan 3000 meter. Men Fogo har fler utsikter och vandningsleder att erbjuda.

Vi gör två vandringar i området kring Sao Filipe, båda trevliga och lätta att gå med mycket grönska, odlingar och en ständigt närvarande utsikt över Atlanten och grannön Brava. Djurlivet är sparsamt på Kap Verde men vi lyckas i alla fall, utöver gigantiska färgglada spindlar och några ödlor, få se den Kap Verdiska varianten på Kingfisher. En liten vacker fågel med ett säreget utseende.

Det obligatoriska calderabesöket med övernattnings har vi lagt in mitt i vår vecka på Fogo för att undvika transportproblem från och till flygplatsen. Vi tar en taxi på morgonen från havsnivå upp till 1700 meter, den höjd som stora delar av calderaområdet ligger på. Hela den västra delen av calderan omges av en upp till 1000 meter hög bergvägg. Delar av calderaväggen är nästan lika hög som Pico do Fogo som trots sin imponerande storlek ändå bara är en liten del av den jättevulkan som utgör hela Fogo.

Att stå mitt inne i calderan med väggen i väster och Pico do Fogo i öster är en mäktig känsla, få platser har ett motsvarande scenario.

Cha das caldeiras är en enkel by vars invånare främst försörjer sig på turismen och odlingarna längs med calderaväggen. Någon allmän ordnad elförsörjning finns inte i byn och vattenbrist råder, alla är beroende av generatorer och vatten som körs upp med tankbilar. Fast fördelen med elbristen är att natthimlen blir spektakulär. Mörker, hög och klar luft möjliggör bättre stjärnskådande än på många andra platser. Om man är bra klädd, nattkylan är påtaglig. Det som gjort byn och området känt för en bredare publik är vinframställningen. Det röda är min favorit, men det blir mest vitt druckett denna vecka eftersom det blir fisk till lunch och middag dag efter dag. Viner från Fogo tillhör definitivt inte den lätta eleganta sorten, solen och lavajorden sitter i smaken. Man kan nog säga att vinet är snudd på lika unikt som platsen det kommer ifrån.

Att vandra runt i calderan kan göras på många sätt, det gäller bara att undvika de svårforcerade lavafälten från de senaste utbrotten. Hela calderaområdet är cirka 20 kvadratkilometer stort, 8 km från norr till söder, så det finns gott om plats att röra sig på. Vi väljer att gå söderut längs med calderaväggen där de flesta odlingarna ligger. Det gröna står i stark och vacker kontrast till den mörka lavan. Här och var ligger vackra små runda stenhäus i typisk Kap Verde stil och trots den i många stycken brutala omgivande naturen så blir det nästan pastoralt lantligt. Men ser man ut över lavaslätterna i öster inser man lätt att allt liv häruppe hänger på en skör tråd. Ett nytt vulkanutbrott kan utplåna allt vilket var nära 1995. Den gången upphörde lavaströmmarna innan de hann slå ut hela odlingszonen.

Några kilometer söderut viker vi av österut i lavasandsområdet, vårt mål är att bestiga den lilla vulkanen Pico Pequeno där det senaste utbrottet skedde. Den ligger granne med Pico do Fogo men är höjdmässigt en betydligt mindre utmaning, det

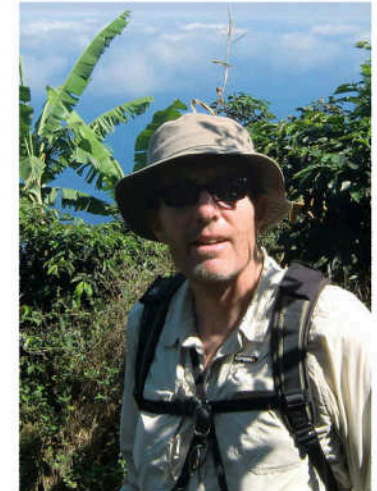
handlar om att vandra upp 200 höjdmeter och få en överblick över hela området. Någon tydligt markerad stig mitt i calderan finns inte, man får söka sig fram den bästa vägen i ett småkuperat folktomt landskap med klippor, lavasand och små kratrar. Pico Pequeno är relativt lätt att vandra upp på och utsikten är precis så bra som förväntat, nu med Pico do Fogo ännu mäktigare på nära håll. Leden neråt i vulkansand mot byn är lättgången i svagt nerförslut, en skön avslutning på 5 timmars vandring.

Dagen därpå är dags för vandring ner till öns norra kust. Här möjliggör klimatet en betydligt frodigare växtlighet, fjärran från den stundtals sterila miljön i calderan. På högre höjd växer stora träd vilka skuggar stigen som brant söker ner mot havet. Efter hand övergår skogen i odlingar av kaffe, bananer och tropiska frukter. Utsikten är bedårande men utan skogens skugga börjar det nu bli varmt. Att gå ner 1700 höjdmeter på en brant stig kostar på. Vi är rejält trötta när vi efter mer än 4 timmar kommer ner till de övre delarna av Mosterios, Fogos andra större område med bebyggelse.

Efter all vandring är det skönt med ett par lata dagar i Sao Filipe. Förutom att vara en väldigt trevlig stad med gammal kolonial bebyggelse finns här även öns enda större strand. Hela Sao Filipe ligger på en klippa, staden har därför ingen omedelbar kontakt med havet men det går att ta sig ned från de centrala delarna. Väl därnere breder en helt

svart, lång och öde strand ut sig. Bad är knepigt, den svarta sanden är otroligt het och dyningen bryter strax intill strandkanten. Och en bit ut anas strömvirvlar som ser farliga ut.

Längst österut ligger ett litet pensionat i italiensk ägo, en lämplig plats att pausa på under palmerna med havet strax intill. Som en påminnelse om vad som finns i havet utanför hänger det torkade vithajskäftar på en stolsrygg. Den enda dokumenterade hajattacken med dödlig utgång i modern tid har för övrigt inträffat just här i sundet mellan Fogo och Brava. Kan ske är det ingen bra idé att hoppa i vattnet från en båt därute.....

För den som söker en lugn och avskild plats i världen som ändå erbjuder spännande landskap, bra mat och hotell är Fogo ett utmärkt resmål. Dessutom finns den lilla grannön Brava vars taggiga siluett framhävs varje solnedgång. Men en vecka är för kort tid och Fogo har tillräckligt att erbjuda för att fylla ut den tiden och mer därtill. Så Brava får vänta till en annan gång.

Johan Ekvall

Cachupan, Kap Verdes nationalrätt har förutsättningar att betraktas som kulinariskt världsarv, hävdade FN:s konsult för livsmedel och jordbruk på ett seminarium i Praia om säker livsmedelsförsörjning. Kap Verde bör därför satsa på majsodling.

- Det är otänkbart för Kap Verde att odla majs för andra användningar och det finns heller ingen anledning att satsa på andra grödor, säger han.

Man skall heller inte glömma alla turister som vill äta lokala produkter.

- Cachupan har allt detta, den har alla förutsättningar att bli ett kulinariskt värdsarv.

Vänskapsföreningen

Amigos de Cabo Verde

www.caboverde.se

<https://www.facebook.com/groups/AmigosdeCaboVerde/>

Ordförande:

Leontina Barreto, Broddgatan 3
169 69 Solna, tel 070-260 87 57

Redaktörer:

Claes-Göran Ahrén, tel 0340-654424

Övrig styrelse:

Wiveca Roos Arbéus, sekr.

Claes-Göran Ahrén, kassör

Sylvia Hermansson, fadderprojekt

Ragnar Ottosson, projektfond

Alicia Borges-Månsson

Miguel Pinto

Veri Betnér

Astrid Jansen

Luis Santos

Jonathan Howard

Medlemsavgift:

150:- kr, familj 200:-

Plusgiro:

92 12 38-2

Kassavakaka

Bolo de mandioca

På föreningens senaste styrelsemöte fick vi äta av denna suveräna kassavakaka från São Nicolau. Alla borde få chansen att smaka, så var så goda:

600 g färsk kassava

300 g socker

1 tsk vaniljsocker

100 g smör

Rivet skal av 1 citron + saften

3 ägg

2 dl kokosmjölk

2 msk kokosflingor (kan uteslutas)

Kör kassavan i mixer. Rör ihop socker, vaniljsocker, citronskrap, smör och ägg, vitt och pösigt. Rör sedan i kokosmjölken, citronsaften, kassavamixen och kokosflingor till en jämn smet.

Häll smeten i en väl smörad form. Grädda i 200 grader varm ugn i ca 40 minuter. Pudra över (dekorera) med kanel när kakan svalnat.

Leontina Barreto

Dags för medlemsavgiften

Om du inte redan betalt din medlemsavgift för 2014 är det dags nu. Betala 150:- kr eller 200:- kr för familj till pg 92 12 38-2. Skriv att det gäller medlemsavgift och använd det bifogade inbetalningskortet om du vill.